

Групова злочинність неповнолітніх і молоді

Юсіфлі Б.Т.о., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Расцька Л.В.*

Як свідчить статистика, понад 70% злочинів неповнолітні вчиняють у групі. Враховуючи неповноту статистичної інформації (окремі учасники групових злочинів не притягаються до кримінальної відповідальності у зв'язку з недосягненням віку, малозначністю діяння або ж до них застосовуються інші міри покарання), можна стверджувати, що вчинення злочину підлітком-одинаком - швидше виняток, аніж правило.[1. С33] Але і в таких випадках завжди наявний вплив на неповнолітнього правопорушника найближчого соціального оточення, групи з антисоціальною спрямованістю, до якої він належить чи належав раніше. Слід також відзначити, що участь у групі і співучасть у вчиненні злочину для підлітків у значній кількості випадків не збігаються, тобто не виключена різниця соціальної ролі, виконуваної в неформальній групі та при вчиненні конкретного злочину.

Проведені дослідження свідчать, що злочинні групи неповнолітніх і молоді виникають, переважно, на основі неформальних груп або «груп дозвілля». Це пов'язано з такими елементами підліткової психології, як підвищена схильність до навіювання та наслідування, несталість емоційно-вольової сфери, орієнтованість на групу (конформізм), домінування потреби у спілкуванні з однолітками та переоцінка значимості їх схвалення, некритичність оцінки своїх переваг і недоліків та ін.[2. С12]

Звичайно, криміногенну значимість мають не перераховані вікові особливості самі по собі, а їх зміст та спрямованість. Соціальні властивості особистості у підлітків ще тільки починають формуватися. Окрім вже зазначеної недостатньої самокритичності при оцінці своєї поведінки, у них може бути навіть знижена здатність до вибіркової свідомості дій. Але особливу увагу слід приділити домінуючій у цьому віці схильності до групування. Саме в неформальній групі підлітки мають можливість виявити себе та самоствердитися як особистість.

За даними психологічних досліджень, учасників злочинних груп неповнолітніх та молоді первісно об'єднувало: сусідство по будинку - 30,4%, проживання на одній вулиці - 24,8%, спільне навчання та робота - 16%. їх антисуспільна спрямованість зумовлювалася необхідністю задоволення потреби в спілкуванні при наявній вузькості, обмеженості інтересів (їх примітивізмі), невмінні організувати свій вільний час, що посилювалося комплексом об'єктивних причин та утрудненнями у нормативному проведенні часу. Повнокровне спілкування з однолітками в офіційному середовищі для підлітків, які опинилися в психологічній ізоляції, змінюється дозвіллям асоціального змісту Антисуспільна група стає референтною, завдяки чому негативний вплив її посилюється, а вікові особливості набувають викривлених форм: підвищена емоційність виявляється у нестриманості, потреба самоствердження у брутальності, цинізмі тощо.

Неповнолітні учасники антисуспільних груп, як правило, не здатні проявити себе та утвердитися в групах, діяльність яких є соціально-корисною. Вони поступово втрачають зв'язки з колективами, до яких формально належать, перестають орієнтуватися на їх ставлення, не цінують їх думку. До 70% з них вчаться погано чи посередньо, 40% - порушують дисципліну, 37% - раніше вже вчиняли проступки та правопорушення; наявні також конфліктні стосунки у сім'ї та школі. Загострюються такі риси характеру, як жорстокість, агресивність, нахабство, підступність (до 45% обстежених), що серед законослухняних зустрічаються значно рідше. Це наочно свідчить про порушення процесу соціалізації та моральну деформацію і призводить до спроби самоствердження серед подібних собі, в тому числі - через вчинення правопорушень. Група, у свою чергу, впливає на своїх учасників, прищеплює їм антисуспільні погляди і установки, заохочує до злочинного способу життя - відбувається активний процес «перевиховання» (десоціалізація). Звичайно, не кожен важковиховуваний підліток вступає у конфлікт із законом, але взаємозв'язок цих явищ очевидний.

На кожному етапі формування злочинної групи неповнолітніх і молоді можлива переорієнтація її на позитивний розвиток, але для цього необхідно створення відповідних сприятливих умов її функціонування в соціумі. Покинена напризволяще, «дозвольна» група з великою ймовірністю може стати криміногенною, вчиняючи спочатку малозначні протиправні дії, спричинені бешкетуванням та пустощами, потім - правопорушення корисливого і корисливо-насильницького характеру, нарешті - злочини. [3, С.40]

У процесі переростання антисуспільної групи неповнолітніх і молоді у злочинну в ній відбуваються важливі зміни: зменшується кількість учасників та підвищується ступінь їх ідентифікації з групою («ми» на відміну від «вони»); зростає питома вага осіб із негативними соціально-моральними характеристиками (схильні до вживання алкоголю та наркотиків, раніше засуджені тощо); склад групи стає більш різномірним за соціальним складом (учні загальноосвітніх шкіл і вищих закладів освіти, маловаліфіковані робітники, непрацюючі); учасники все більше часу проводять у місцях із кримінальним забарвленням; методи керівництва групою змінюються з демократичних на авторитарні.

Список використаних джерел:

1. Козлов Ю. Г. Корупція: кримінологічні та соціально-політичні аспекти // Право, 1998, № 1.32с;33с
2. Корупція і боротьба з нею / Под ред. А. І. Долгової. М., 2002. с 12
3. Кримінологія: Підручник для вузів / Під ред. А. І. Долгової. М., 2005. с 40

Показання малолітнього свідка як доказ у кримінальному процесі

Шайкова М.А., студент ННІПІ НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Шарай Л.Г.*

Показання осіб, які володіють певною інформацією про обставини, що підлягають встановленню (доказуванню) у кримінальній справі, є чи не найважливішим процесуальним засобом, з допомогою якого